

Streszczenie rozprawy doktorskiej

Produktywność pracy a podział wartości dodanej w przetwórstwie spożywczym

Głównym celem rozprawy doktorskiej była identyfikacja i wskazanie zależności między produktywnością pracy a podziałem wartości dodanej w przetwórstwie spożywczym w Polsce. Omówiono zagadnienia dotyczące pojęcia produktywności pracy, jej pomiaru i czynników na nią wpływających. Podkreślono znaczenie wzrostu produktywności pracy dla wzrostu gospodarczego. Wskazano istotę kreowania wartości dodanej w przedsiębiorstwach oraz determinanty udziału w niej dochodów z pracy i dochodów z kapitału. W kolejnym etapie, na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego dokonano identyfikacji przemian strukturalnych w przetwórstwie spożywczym w Polsce w latach 1995-2020. Przemiany te pokazano na podstawie oceny zmiany udziałów pracy i kapitału. Oceniano zmiany średnioroczne obserwowane w latach 1995-2020. W pracy, dla scharakteryzowania dynamiki zjawisk rynkowych zastosowano metody indeksowe. Oceny zmian dokonano z wykorzystaniem wskaźników zróżnicowania struktury. Do syntetycznej oceny stopnia zróżnicowania struktur między kolejnymi latami wykorzystano miernik monotoniczności. Analizę empiryczną dotyczącą produktywności pracy oraz wartości dodanej w sektorach przetwórstwa spożywczego przeprowadzono na podstawie bazy przedsiębiorstw przetwórstwa spożywczego. Wykorzystano dane gromadzone w bazie serwisu EMIS dotyczące m.in. zatrudnienia i wyników finansowych. Na podstawie danych panelowych ustalono zróżnicowanie produktywności pracy, poziom i strukturę wartości dodanej oraz oszacowano parametry funkcji Cobba-Douglasa dla przedsiębiorstw przetwórstwa spożywczego. Do wskazania zależności między produktywnością pracy a podziałem wartości dodanej wykorzystano modele panelowe.

Przetwórstwo spożywcze wyróżniało się największym udziałem w wartości dodanej brutto przetwórstwa przemysłowego. W latach 1995-2020 nastąpił wzrost wartości dodanej brutto przetwórstwa spożywczego. W analizowanym okresie wartość dodana brutto w 2020 roku zwiększyła się o 68% w stosunku do 1995 roku. Na podstawie danych panelowych zaobserwowano wzrost produktywności pracy w latach 2005-2015 w przedsiębiorstwach wszystkich sektorów przetwórstwa spożywczego, z wyjątkiem 10.8 Produkcja pozostałych artykułów spożywczych. Najwyższą dynamikę wskaźnika produktywności pracy odnotowano w przedsiębiorstwach sektora 10.7 Produkcja wyrobów piekarskich i mącznych. Były to

przedsiębiorstwa z najniższym poziomem produktywności pracy, ale z najwyższą jej dynamiką (średnioroczny wzrost o 8,4%).

Ocena zależności między produktywnością pracy i podziałem wartości dodanej w przedsiębiorstwach przetwórstwa spożywczego wykazała występowanie różnic płynących ze wzrostu produktywności pracy w podziale korzyści między pracowników a właścicieli kapitału obcego i między pracowników a właścicieli kapitału własnego. Na podstawie wyników estymacji parametrów modeli panelowych wykazano, że w przedsiębiorstwach przetwórstwa spożywczego produktywność pracy, liczona jako wartość produkcji sprzedanej na jednego zatrudnionego, była dodatnio skorelowana z relacją między opłatą pracy a opłatą kapitału obcego. Zmiana tej relacji wynosiła 0,15%. Ujemną zależność zaobserwowano dla produktywności pracy i relacji między opłatą pracy a opłatą kapitału własnego przedsiębiorstwa oraz relacji między opłatą pracy a całkowitą opłatą kapitału. Zmiany tych relacji wynosiły odpowiednio 0,08% i 0,07%. Analizując zachodzące zmiany w całym przetwórstwie spożywczym, za zasadne uznano zbadanie zjawiska w podziale na przedsiębiorstwa poszczególnych sektorów. Pogłębienie tych analiz umożliwiło wskazanie podobieństw i różnic między przedsiębiorstwami sektorów przetwórstwa spożywczego. Na podstawie wyników modeli panelowych nie dla wszystkich sektorów stwierdzono istotną statystycznie zależność między produktywnością pracy a relacją między opłatą pracy a opłatą kapitału obcego, opłatą pracy a opłatą kapitału własnego oraz między opłatą pracy a całkowitą opłatą kapitału.

Słowa kluczowe: przetwórstwo spożywcze, produktywność pracy, wartość dodana, podział wartości dodanej

Olga Podkościelna